

GALÁN ANITA

Az internetfüggőség kialakulása és prevalenciája

A hazai és nemzetközi kutatási eredmények összefoglalása¹

Bevezetés

Az elmúlt évtizedekben bekövetkezett gazdasági, társadalmi változások alapvetően érintették a fiatal generáció életét is, ifjúsági korszakváltás következett be.

Pikó (2005) a legfontosabb változásokat a fiatalok életstílusában látja: véleménye szerint a tanulási idő meghosszabbodása, az önálló életkezdés kitolódása, valamint a fogyasztói társadalom hegemoniája a fő okai az ifjúság életében bekövetkezett átalakulásnak.

A fiatalokat közvetlenül ellenőrző intézményeket (munkahely, család) közvetett ellenőrző intézmények (média, fogyasztóipar) váltották fel (Gábor és mtsai 2003). A társadalmi reprodukció megváltozásával, az iskolai tudás felértékelődésével, az ifjúkor meghosszabbodásával, valamint az ifjúság autonómiájának növekedésével a fiatalok és felnőttek közötti konfliktusok kiéleződtek.

Ezen konfliktusok következtében a családi, nemi szerepek fellazulásával, átalakulásával, a tradicionális közösségek megtartó erejének gyengülésével az emberek folyamatosan stresszhelyzetekben találhatják magukat (Beck, 2003). Az új kockázatok okozta stressz hatására az egyénben menekülőútként merülhet fel a különböző addiktív szerekhez, tevékenységekhez való fordulás, amelyektől a problémás helyzetek elfeledését, megoldását várja. A feszültségek növekedésével, az informatika megjelenésével és térhódításával új típusú devianciák jelentek meg a fiatalok körében.

A Gemius és az Ipsos kutatásaiból², valamint a KSH vizsgálataiból³ kiderül, hazánkban 5 év alatt a rendszeresen internetezők száma csaknem megduplázódott, és emellett nyolcszorosára emelkedett az az idő, amelyet a magyarok internetezéssel töltenek – így egyre gyakoribbá válhat az internetfüggőség is.

---

¹ A kutatás az Európai Unió és Magyarország támogatásával a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012- 0001 azonosító számú „Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program” című kiemelt projekt keretei között valósul meg.

² <http://www.origomediagroup.hu/kutatas/az-internetezok-tobbsege-mar-tobb-idot-tolt-a-vilaghalon-mint-a-teve-elott-.html>

³ <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/tav/tav21209.pdf>

A tanulmány célja, röviden bemutatni, hogy a különféle megközelítési módok, definíciós kísérletek alapján kit tekintünk internetfüggőnek, valamint összefoglalja a témával kapcsolatos legfontosabb hazai és nemzetközi kutatások eredményeit.

Ki az internetfüggő?

Az internetfüggőséggel kapcsolatos első kutatások gyakran kötötték az internetfüggőséget az internethasználat időtartamához, a függőséget a számítógép előtt töltött idő hosszával akarták meghatározni. A heti 38 órát meghaladó használat számított problémásnak. Ez a megközelítés azonban sok esetben tévesnek bizonyult. Vannak ugyanis olyan személyek, akik például a munkájuk jellege miatt sokat használják az internetet, ám mégsem mutatják a függőség jeleit (Demetrovics-Koronczai 2010a).

Xu és munkatársai (2012) arra hívták fel a figyelmet, hogy nem elég az internettel töltött időt megvizsgálni ahhoz, hogy kiderüljön valakiről, addiktív használó-e. A mennyiségi mutatók mellett fontosak lehetnek a minőségi jellemzők is, tehát az internet előtt töltött idő vizsgálatán túl többek között annak személyes kapcsolatokra, szabadidő eltöltési szokásokra vonatkozó hatásainak feltárása is szükséges. Kutatásuk során a fiatalok hétvégi internethasználatának szerkezetét, motivációját is elemezték. Elsőként jellemezték például azt a jelenséget, amelynek során a fiatalok közül hétvégén sokan „túlpörögnek”, és szinte egész nap a monitor előtt ülnek azért, hogy behozzák azt az időt, amit hétköznap „elvesztek”, tehát nem a számítógép, illetve internet előtt ülve töltöttek.

Douglas és munkatársai (2008), valamint Yellowlees és Marks (2007) kutatásainak eredményei alapján az internetfüggőség tünetei a következő módon írhatók le. A problémás internethasználó mindennapi tevékenységének jelentős részét az internet mellett végzi, amely még akkor is jelen van a gondolataiban – vagy éjjel az álmaiban –, ha éppen mással foglalkozik. Az internethasználata kényszeressé válik, jóval több időt tölt monitor – ill. manapság okostelefon⁴ – előtt, mint mások. Nem egyszerűen az idő mennyisége jelenti azonban a problémát, hanem az, hogy ezáltal minden más tevékenység kiszorul az egyén életéből. Sokaknál gyakori, hogy a napi rutin folyamatos része az internet, tehát mindent azzal párhuzamosan csinál az egyén, folyamatosan online. Többször ül le a gép elé, és tovább is marad ott, ám a tényleges internetezésre fordított idejéről nem számol be, vagy hazudik róla. Ez kontrollvesztést eredményez, már nem egyszerűen szimultán módon használja az internetet, hanem a folyamatos online életmódot tekinti természetesnek. Esetenként ugyan felismeri, hogy csökkenteni kellene az internetezéssel töltött időt, azonban képtelen rá. Ha erre valaki felhívja a figyelmét, vagy valamilyen ok miatt nem tud internetezni, akkor feszültté, idegessé, ingerültté válik, ami az elvonási tünetek egyik jele. Ezen feszültségek a még meglévő interperszonális kapcsolataira is hatással lehetnek, amelyek száma a túlzott

---

⁴ Egyes vizsgálatok szerint 2014-re az okos telefonon való böngészés időtartama meg fogja előzni az asztali gépeken történő internethasználatot (<http://blog.fps.hu/post/34183735827/mobil-web-strategia-responsive-ress>).

internethasználat következtében kialakuló elhanyagolás miatt már eleve redukálódott. Hosszútávon jellemző lehet, hogy a problémás használó számára az interneten kívüli világ unalmassá válik. A családi, baráti, házastársi kapcsolatokat olyannyira károsíthatják ezek a folyamatok, hogy végső soron az egyén elmagányosodásához vezethetnek (Koronczai és mtsai 2010).

Összefoglalóan elmondhatjuk, hogy internetfüggőnek tekinthető az a személy, aki élete jelentős részét internetezéssel, vagy az arról való gondolkodással, álmodozással tölti, ami már személyes kapcsolathálójának, iskolai, munkahelyi teljesítményének, szabadidejének rovására megy. Az internetfüggőség jellemző tüneteinek bemutatását követően célszerű az internet-addikció prevalenciáját bemutatni és a kialakulásának okait elemezni.

Az internetfüggőség prevalenciája

Az internetfüggőség előfordulására vonatkozó kutatások 1996-ban indultak el (Young 1996). Mivel a kutatások nem egységes definíció alapján, különböző mérőeszközzel végezték az adatgyűjtést, illetve nem ugyanarra vonatkoznak az adatok a különböző vizsgálatokban, így azok összehasonlítása nehézséget jelent. A legfontosabb nemzetközi és hazai kutatások alapján azonban számos információ áll rendelkezésre a jelenség elterjedtségének megítélésére.

A problémás internethasználat prevalenciájára vonatkozóan igen eltérő eredmények születtek attól függően, hogy milyen mintán, illetve milyen módszert alkalmaztak a kutatók. Az alábbi táblázatban a legfontosabb kutatási eredményeket foglaljuk össze.

Kutatók	Ország	Mérőeszköz	Minta	Prevalencia-érték
Morahan-Martin, Schumacher (2000)	USA	papír-ceruza teszt Pathological Use Scale	277 fő egyetemista (átlag: 20,71 év)	8,1%
Wang (2001)	Ausztrália	papír-ceruza teszt	217 fő egyetemista (átlag: 24,97 év)	4%
Johansson, Götestam (2004)	Norvégia	Diagnostic Questionnaire	3237 fő serdülő (átlag: 14,9 év)	1,98%
Demetrovics és mtsai (2004)	Magyarország	Problémás Internethasználat Kérdőív	1037 fő (átlag: 23,3 év)	4,4%
Kaltiala-Heino és mtsai (2004)	Finnország	Pathological gambling criteria	7292 fő (reprezentatív minta)	1,6%
Yang, Tung (2006)	Tajvan	Diagnostic Questionnaire	1708 fő (17-19 év)	13,8%

Pallanti, Bernardi, Quercioli (2006)	Olaszország	Internet Addiction Test	275 fő (átlag: 16,67 év)	5,4%
Cao, Sue (2007)	Kína	Diagnostic Questionnaire	2620 fő (átlag: 15,19 év)	2,4%
Yang, Tung (2007)		Internet Addiction Test	1708 fő középiskolás	13,8%
Mythily, Qiu, Winslow (2008)	Szingapúr	internet-használati idő (napi 5 óránál több)	2735 fő (átlag: 13,9 év)	17,1%
Park, Kim, Cho (2008)	Dél-Korea	Internet Addiction Scale	903 fő serdülő	10,7%
Jang, Hwang, Young, Yun (2008)	Dél-Korea	Internet Addiction Scale	912 fő középiskolás (átlag: 13,9 év)	4,3%
Siomos és mtsai (2008)	Görögország	Diagnostic Questionnaire	2200 serdülő (átlag: 15,34 év)	5,9%
Choi és mtsai (2009)	Dél-Korea	Internet Addiction Test	2336 fő középiskolás	4,4%
Lam, Peng, Mai, Jing (2009)	Kína	Internet Addiction Test	1639 fő középiskolás	0,6%
Huang, Shen (2010)	Kína	Diagnostic Questionnaire	1546 fő középiskolás	10,2%
Wang és mtsai (2011)	Kína	Internet Addiction Test	14296 fő fiatal (átlag: 15,6 év)	12,2%
Kormas és mtsai (2011)	Görögország	Internet Addiction Test	866 fő fiatal (átlag: 14,7 év)	1,5%
Liu és mtsai (2011)	USA	papír-ceruza teszt	3560 középiskolás	4%
Cao és mtsai (2011)	Kína	Internet Addiction Test	17599 fő fiatal	8,1%
Hawi (2012)	Libanon	Internet Addiction Test	833 fő fiatal	4,2%
Müller és mtsai (2012)	Németország	papír-ceruza teszt	81 fő gyermek és fiatal pszichiátriai beteg	11,3%
Galán (2013)	Magyarország	Problémás Internethasználat Kérdőív	204 fő középiskolás (átlag: 17,9 év) nemek szerint reprezentatív minta	7,4%

1. táblázat: Az internet-addikció prevalenciája Forrás: Saját szerkesztésű táblázat a következő kutatók adatai alapján: Koronczai és mtsai 2010; Hawi 2012; Kuss és mtsai 2013a; Kuss és mtsai 2013b; Galán 2013a

A táblázatot megvizsgálva láthatjuk, hogy 0,6%-os prevalencia-érték a legkisebb, míg 13,8%-os a legmagasabb előfordulási arány, ám a kapott eredmények nagyban függenek a használt mérőeszköztől, internet-addikció definíciótól is. A legmagasabb, 10% feletti értékeket általában a Távol-Keleten, fiatalokon, vagy serdülőkön végzett kutatásokban mérték, amely a fiatalok életkori sajátosságain túl ezen országok társadalmi, kulturális jellemzőivel magyarázható. A távol-keleti országok gyors technikai modernizációja lehetővé tette az internet rohamos, széles körben való elterjedését. Dél-Koreában a lakosság 90%-ának van az otthonában internetelérése – hazánkban 2011-ben ez az arány 55%-os⁵ – a gyors szélessávú internet elterjedését a különböző kormányprogramok segítették elő (Ok 2011).

A Diagnostic Questionnaire-rel végzett vizsgálatok esetében a kutatástól függően 5 vagy 6, illetve annál több igen válasz esetén tekintik függőnek az egyént, az Internet Addiction Scale-n, illetve az Internet Addiction Test-en pedig elért pontszám alapján, előbbinél 60 vagy 70 pont, utóbbinál pedig 80 pont felett.

A Diagnostic Questionnaire-rel vizsgált országok közül a legalacsonyabb, 1,98%-os prevalencia-értéket Norvégiában, míg a legmagasabb értékeket Kínában (10,2%) és Tajvanon (13,8%) mérték. Az Internet Addiction Scale-t két Dél-Koreai kutatás során használták, amelyek alapján 10,7%, illetve 4,3% az internetfüggők aránya az országban. Az Internet Addiction Testet alkalmazták a legtöbb kutatás esetében, amelynek érdekessége, hogy a legalacsonyabb (0,6%) és legmagasabb (12,2%) előfordulási arányt is Kínában találták. Az ambivalencia oka az eltérő, nem reprezentatív minták használatából ered. Az eredmények összehasonlítása nem lehetséges, de nem csak a különböző, de az azonos mérőeszközök esetében sem, mert azok más szocio-ökonómiai státuszú mintákon, eltérő mintanagysággal készült, sok esetben nem reprezentatív kutatások.

Azonban mégis mi az oka a Távol-Keleti országokban előforduló magasabb prevalencia-értékeknek? A kínai társadalom „elzártság érzetét” bizonyos fokig csökkentheti az internet által nyújtott – bár kormány által korlátozott – szabadság lehetősége, amely amellet, hogy olcsó kikapcsolódási lehetőséget nyújt, még a politikai rezsim által tiltott dolgok megismerésének is teret enged. Mai és munkatársai (2012) szerint a kínai fiatalok patológiás internethasználatának magas prevalencia értékének oka lehet többek között az erős szükségletük az interperszonális kapcsolatokra, amelyek a való életben sokuk számára elérhetetlenek. Kutatásaik szerint a legtöbb fiatalra nagyobb terhet ró az egyetem, az iskola, a szüleik, illetve a társadalom is, mint nyugati országokban élő kortársaikra. Sokan használják a számítógépes játékokat arra, hogy a valós élet nyomása alól eltűnjenek. Az egyetemi rangsorban hátrább kerülő hallgatók továbbá egy olyan eszközt látnak az online játékokban, amelyek segítségével amellet, hogy megvalósíthatják önmagukat, kellő elszántsággal és gyakorlással jó eredményt érhetnek el, azaz úgy érzik, hogy a befektetett munka meghozhatja a gyümölcsét.

---

⁵ Forrás: http://nmhh.hu/dokumentum/2220/lakossagi_net_2011_vegleges_webre.pdf

A távol-keleti országokban tehát nemcsak az internet maga, hanem a helyben készített számítógépes játékok jelentik a legnagyobb problémát és veszélyforrást, amelyekkel főleg fiatalok játszanak életkori sajátosságaik miatt. Ennek kockázatai a következő fejezetben kerülnek kifejtésre.

A továbbiakban a magyarországi helyzetre vonatkozó kutatási eredmények összehasonlítására teszünk kísérletet, melyre az ad lehetőséget, hogy ezekhez az eredményekhez azonos mérészköz alkalmazásával jutottak a kutatók. Az eddigi hazai kutatásokban (Demetrovics 2004; Galán 2013a) a Demetrovics Zsolt és munkatársai (2004) által kifejlesztett 18 ítemes Problémás Internethasználat Skálát alkalmazták, amelyben az azt kitöltőknek egy 1-től 5-ig terjedő skálán kell megjelölni az egyes állítások gyakoriságát magukra nézve. Tekintve, hogy nincs előre megállapított küszöbérték arról, hogy ki számít addiktív internethasználónak a skálán elért pontszám alapján, az egyes eredményeket egymással összehasonlítva lehet csak elemzés tárgyává tenni. A gyakorlatban az az egyén tekinthető függőnek, akinek a skálán elért pontszáma az átlagtól legalább két szórásésséggel nagyobb.

A tesztet Demetrovics (2004) egy 23,3 év átlagéletkorú, 1037 fős mintán, míg jelen sorok írója (Galán 2013a) egy 204 fős, nemek szerint reprezentatív, 17,9 év átlagéletkorú mintán⁶ alkalmazta. A Demetrovics-féle kutatásba bevont személyek 4,3%-a mutatta a dependens internethasználat jeleit, amely 3%-al kevesebb, mint saját kutatásaink eredménye.

A Demetrovics-féle elemzés, valamint saját vizsgálataink eredményeinek részletes összevetése a minta eltérő átlagéletkora miatt nem lehetséges, ám az adatok alátámasztják a korábban felvázolt megállapítást, azaz, hogy az internetfüggőség prevalenciája magasabb a fiatalabb, középiskolás korosztály, mint az egyetemisták, vagy teljes népesség körében, ami megítélésünk szerint életkori sajátosságaikkal magyarázható. A kamaszkor időszakában esedékes kortárs szocializáció, valamint identitáskeresés a fiatalokat az internet felé hajtja. Az online szerepjátékok és a közösségi oldalak lehetőséget adnak az egyéneknek arra, hogy a sajátjuktól nagyon eltérő személyiségjegyeket vegyenek föl. Az interneten sokkal érdekesebbnek, humorosabbnak, közkedveltebbnek érezhetik ezáltal magukat, ami növelheti a virtuális világban töltött idejük mennyiségét. Ezek az oldalak továbbá kiváló lehetőséget nyújtanak az ismerkedésre, új kapcsolatok kialakítására is, amely kapcsolatok ráadásul az anonimitás miatt gyorsabban mélyülhetnek (Koronczai és mtsai 2010). Jelen tényezők növelik a fiatalok internetfüggőségi kockázatát.

Az előbbiekben bemutattuk az internetfüggőség prevalenciájára vonatkozó legfontosabb vizsgálati eredményeket, a következő fejezetben azokat a tényezőket kívánjuk elemezni, amelyek hatással lehetnek a problémás internethasználat kialakulására.

---

⁶ A kutatásunk 2012-ben készült, amelybe 3 iskolatípusból, egy gimnáziumból, egy szakközépiskolából, valamint egy szakiskolából vontunk be 12. osztályos tanulókat, összesen 204 főt. A diákok átlagéletkora 17,9 év volt, a minta nemek szerint reprezentatív. Vizsgálataink során a fiatalok internetezési szokásain túl az internet-addikció prevalenciáját vizsgáltuk, valamint arra voltunk kíváncsiak, hogy a függőség mely szocio-demográfiai változók mentén körülírható jelenség.

Kockázati tényezők bemutatása

A legtöbb ember böngészésre, játékokra, vásárlásra, kapcsolattartásra illetve adatletöltésre használja az internetet. Koronczi Beatrix és munkatársai (2010) szerint ezen tevékenységek közül az online játék, illetve a kommunikáció – az új kapcsolatok létrehozásának céljából történő kommunikáció – a legaddiktívabb. A családdal, barátokkal folyó internetes kommunikáció, legyen bármennyire intenzív is, nem eredményez problémás internethasználatot, ugyanis ez a tevékenység inkább szociális támogatást nyújt az egyéneknek, amellyel negatív érzéseit, magányosságát csökkentheti (Kim-Davis idézi: Koronczi és mtsai, 2010).

Tanulmányunkban többször hangsúlyoztuk, hogy az internetfüggőség szempontjából a legnagyobb veszélynek életkori sajátosságaik miatt a fiatalok vannak kitéve. Kandell (1998) szerint az életkori sajátosságok mellett az iskolával összefüggő életmód (internethasználat elterjedése az oktatásban, kollégiumi elhelyezés, amely miatt szülői felügyelettel, és korábbi szociális hálójuktól távol folytatják a tanulóyaikat) bír befolyással a problémás internethasználat kialakulására. Ebben a fejezetben azokat a rizikófaktorokat foglaljuk össze, amelyek kutatások alapján növelik az internetfüggőség kialakulását.

Demetrovics Zsolt és Koronczi Beatrix (2010b) szerint az internet legaddiktívabb területe a szociális aspektusa, azaz azok az alkalmazások, amelyek segítségével a felhasználók más személyekkel kapcsolatba tudnak lépni. Ezek közül is a szinkron (azonos idejű), interaktív alkalmazások tűnnek kockázatosnak a túlzott használat tekintetében. Ezek során a felek azonos időben vannak online és lépnek kapcsolatba egymással (chat, játék), így nem kell sokáig várni a válaszra; az azonnaliság, azaz a késleltetés képességének hiánya minden addiktív magatartás kulcsjelöete. Ennek alapján például az email használata sokkal kevésbé valószínű, hogy intenzifikálódik, mint a chathasználat.

Young kutatásai (idézi Wallace, 2006:224) szintén az fentebbi tényt támasztják alá. Vizsgálati eredményei arra engednek következtetni, hogy a függő és nem függő válaszadói nemcsak a monitor előtt töltött időben, de az interneten folytatott tevékenységek szerkezetében is eltérést mutatnak. A nem függők az idejük 55%-át emailezéssel és webezéssel, 24%-át pedig egyéb dolgokkal, mint például könyvtári kereséssel és szoftverletöltéssel töltötték. A függők ezzel szemben idejük legnagyobb részét szinkron kommunikációs környezetben töltötték, különösen csevegő szobákban (35%), és MUD-okban – hálózatokon játszott több felhasználós szerepjáték – (28%).

Kuss és munkatársai (2013a) szerint a problémás internethasználat kialakulását a társas alkalmazások, közösségi oldalak felerősítik, ugyanis a fiatal serdülők az identitásukat a személyes információk feltárásának eszközével fejezik ki, amelyekre szívesen használják a közösségi oldalak (pl. Twitter) nyújtotta lehetőségeket.

Ezeket az állításokat vizsgálati eredményeink is alátámasztják, ugyanis az addiktív internethasználók 93%-a jelölte meg a Facebookot mint tevékenységet, amelyre az internetet használja. A 204 fős minta 15 internetfüggő alanya közül 1 lány volt, aki a kilenc választható tevékenységből csak a közösségi oldalt jelölte meg, és mellette 4 olyan lány fordult még elő, aki Facebookozáson kívül csak egy tevékenységet folytat az

interneten. Vizsgálataink szerint a dependens internethasználók harmadánál, valamint a függő internethasználó lányok felénél tehát a Facebook az elsődleges időtöltés, ami miatt az internet elé ülnek (Galán 2013a).

Kuss és munkatársai (2013b) vizsgálatai érdekes eredménnyel szolgáltak, ugyanis egyetemista fiatalokon végzett kutatásaik szerint az internet-addikció kialakulásának esélye az online csevegő szobák, illetve közösségi oldalak használatán kívül akkor nőtt, ha a hallgatók rendszeresen vásároltak az online rendszerben. Míg saját vizsgálataink (Galán 2013b) szerint a középiskolások körében az internetes vásárlás nem elterjedt (mindössze a minta 4%-a szokott online rendelni), addig az angol kutatók szerint ez az egyik legerősebb rizikófaktor, amelyre a kutatásukban részt vett hallgatók 81%-a használja a világhálót, tehát egyetemista korukra más az online vásárlás is rizikófaktorként jelenik meg a fiatalok életében. Kussék (Kuss és mtsai 2013b) szerint annak kényelme, alacsonyabb árai és a termékek széles választéka miatt preferálják az online vásárlást a kutatásukban részt vett hallgatók.

Mások (Kuss és mtsai 2013a) szintén a számítógépes játékok világát emelték ki, amelyek az abba fektetett hatalmas időmennyiség, valamint az irántuk érzett elkötelezettség miatt alakítanak ki függőséget. Az online játékok közül a legnépszerűbbek azok a szerepjátékok – MMORPG játékok –, amelyek során a játékosok egy-egy általuk megformált karakter bőrébe bújva teljesítenek bizonyos feladatokat, küldetéseket, miközben más játékosokkal is kapcsolatba kerülnek. *„Az online játékok preferenciáját tehát a társas szükségletek kielégítése mellett a karakter tettei, fejlődése által az elismerés és a hatalom megszerzése is motiválja, valamint a karakter kialakítása lebetűségeket teremt a játékos számára, hogy megjelenítse ideális szelvjét vagy a valós életbeli személyiségéhez képest az ellentétes perszónáját”* (Young idézi Koronczi és mtsai 2010:264).

Az internetfüggőség rizikófaktorainak elemzésekor azonban nemcsak azokat a tevékenységeket kell megvizsgálunk, amelyek növelik a problémás használat kialakulását, hanem érdemes szocio-demográfiai változók mentén is elemezni a jelenséget.

Az elemzett kutatások alapján (Hoyer és mtsai 2004; Xu és mtsai 2012) a férfiak gyakrabban válnak függővé, akár alkohorról, cigarettáról vagy különböző drogokról beszélünk. Ez alól csak a kokain jelent kivételt, ahol a női szenvedélybetegek prevalenciája magasabb értéket mutat. A viselkedéses dependenciák, így a patológiás internethasználat esetében is hasonló trendet jeleznek a témában végzett kutatások; az internetfüggő férfiak és nők aránya 4:1-hez. Morahan-Martin és Schumacher (2000) kutatási eredményei azt mutatják, hogy a férfiak négyszer nagyobb valószínűséggel válnak internetfüggővé a technológiai újdonságokkal szembeni nyitottságuk miatt. Young (idézi: Wallace 2006) vizsgálatai szerint viszont a függők 60%-a nő, és 40%-a férfi, és saját kutatási eredményeink is (Galán 2013a) a nők felülreprezentáltságát jelzik⁷, így a nemek szerint nem differenciálható jelenségről van szó, valószínűleg

---

⁷ Saját vizsgálataink során a nők felülreprezentáltságának okát a közösségi oldalak használatában látjuk. Megfigyeléseink – fiatalokkal a kutatás során, valamint a témában tartott prevenciók beszélgetések folyamán tartott beszélgetéseink – alapján a lányoknak a közösségi oldalak plusz tartalommal is bírnak, az oldalakra feltöltött képek segítségével igyekeznek szépségüket, nőiességüket prezentálni, az azokra kapott

azért, mert az internet olyan komplex felület, amely mindkét nem lelki alkatának megfelelő szegmenst tud kínálni.

Huang és Shen (2010 idézi: Hawi 2012), valamint Wang és mtsai (2011 idézi: Hawi 2012) vizsgálatai a családi helyzetet találták az egyik legerősebb rizikótényezőnek. A családon belüli konfliktusok, valamint a kontroll hiánya erősítik a problémás internethasználat kialakulását. Fitzpatrick (idézi: Brassai-Pikó 2005) úgy véli, hogy a nem teljes, egyszülős családokban gyakrabban fordulnak elő szenvedélybetegségek, ugyanis a „hiányos”, kisebb mértékű szülői kontroll növeli a fiatalok veszélyeztetettségét. A kutatásunk során kapott eredmények is ezt támasztják alá, ugyanis vizsgálataink szerint (Galán 2013a) az addiktív internethasználók több mint fele egyszülős családban él, ahol – mivel a szülők nem tudják egymás között megosztani a terheket – kevesebb figyelem jut a gyerekekre is, így a szülői kontroll csökken.

Vizsgálataink (Galán 2013a) szerint ugyanilyen hatással bír az iskolaválasztás is a problémás internethasználat kialakulására. A szakiskolákba járók között az internetfüggőség kialakulásának esélye majd háromszoros a gimnáziumba járókhoz képest. Ennek okát abban látjuk, hogy a szakiskolába járó diákok között magasabb az olyan családok aránya, ahol a szülők az alacsony iskolai végzettségük miatt alacsonyabb jövedelemmel is bírnak. Amellett, hogy az alacsonyabb társadalmi státuszú egyének körében magasabb a devianciák előfordulásának esélye (Andorka 2001), az internet számukra egy olcsó kikapcsolódási lehetőséget is nyújt, hiszen online ingyen játszhatnak, filmeket nézhetnek, kikapcsolódhatnak.

---

lajkok és kommentek pedig önbizalmuk növelését szolgálják. Az okostelefonok terjedése elősegítette az egész napos „online életvitelre” való berendezkedésüket.

Összefoglalás

Az elmúlt években bekövetkezett társadalmi, gazdasági változások, valamint az internet széleskörű térnyerése következtében egyre nagyobb számban fordulnak elő hozzá kapcsolódó devianciák, így például online zaklatások, csalások, vagy a túlzásba vitt használat miatt akár függőség is. Jelen tanulmányban az internetfüggőség definiálása, valamint annak legfontosabb rizikófaktorainak bemutatásán túl célunk a legfontosabb, témában eddig elvégzett hazai és nemzetközi kutatások bemutatása volt.

A vizsgálati eredmények összehasonlítását nehezíti, hogy azok eltérő módszerekkel, más populáción, nem minden esetben reprezentatív mintákon készültek, ám az eredmények jelzik a probléma relevanciáját. A legnagyobb veszélyben életkori jellemzőik miatt a fiatalok vannak, akik az internet segítségével amellet, hogy szórakozhatnak, még kapcsolathálójuk bővülését, valamint önbizalmuk növelését is különböző alkalmazásoktól várják.

A legfontosabb nemzetközi kutatási eredmények, valamint saját vizsgálataink bemutatása után a továbbiakban célunk a probléma elemzése egy nagyobb számú, több változóra nézve reprezentatív minta segítségével.

Felhasznált irodalom

- Andorka Rudolf (2001): Bevezetés a szociológiába. Budapest, Osiris Kiadó
- Beck, Ulrich (2003): A kockázat-társadalom – Út egy másik modernitásba. Budapest, Századvég Kiadó
- Brassai László - Pikó Bettina (2005): Szerhasználat és családi tényezők vizsgálata középiskolásoknál. *Addiktológia*. 2005/1. 5-26.
- Demetrovics Zsolt - Koronczay Beatrix (2010a): Az internet árnyoldala: problémák és függőség. *Oktatás, Informatika*. 2010/1-2. 44-51.
- Demetrovics Zsolt - Koronczay Beatrix (2010b): Az internetfüggőség néhány pszichológiai vonatkozása. In: Talyigás Judit (szerk.) (2010): *Az internet a kockázatok és mellékhatások tekintetében*. Budapest, Scholar Kiadó
- Demetrovics Zsolt - Szeredi Beatrix - Nyikos Emese (2004): A Problémás Internethasználat Kérdőív bemutatása. *Psychiatria Hungarica* 2004/2. 141-160.
- Douglas, Alecia C. – Mills, Juline E. – Niang, Mamadou – Stepchenkova, Svetlana – Byun, Sookeun – Ruffini, Celestino – Lee, Seul Ki – Loutfi, Jihad – Lee, Jung-Kook – Atallah, Mikhail – Blanton, Marina (2008): Internet addiction: Meta-synthesis of qualitative research for the decade 1996–2006. *Computers in Human Behavior*, 24 (2008) 3027–3044.
- Gábor Kálmán – Kabai Imre – Matiscsák Attila (2003): *Az információs társadalom és az ifjúság*. Szeged, Belvedere Meridionale
- Galán Anita (2013a): Internetaddikció-vizsgálat a 12. osztályos debreceni fiatalok körében. In: Kálai Sándor (szerk.) (2013): *Juvenilia*. Debreceni bölcsész diákkörösök antológiája V. 105-119.
- Galán Anita (2013b): Internetezési szokások és internetfüggőség a generációs változások tükrében. In: Koncz István, dr – Szova Ilona (2013): „Együtt a biztonságosabb tudományos karrierért, a jövőtervezésért” című VII. PhD-Konferencia előadásai. 269-278.
<http://peme.hu/userfiles/T%C3%B6rt%C3%A9nelem%20-%20Szociol%C3%B3gia%20-%20Szoci%C3%A1lpszichol%C3%B3gia.pdf> (utolsó letöltés: 2013. 01. 02.)
- Hawi, Nazir S. (2012): Internet addiction among adolescents in Lebanon. *Computers in Human Behavior*, 28 (2012) 1044-1053.
- Hoyer Mária – Pillók Péter – Fábíán Zsolt – Ritter Andrea (2004): Felmérés a magyarországi internet-használatról. *Gender vonatkozások*. *Addiktológia*. 2004/4. 555-573.
- Kolozsi István (2012): Mobil web stratégia. <http://blog.fps.hu/post/34183735827/mobil-web-strategia-responsive-ress> (utolsó letöltés: 2013. 01. 06.)
- Kandell, J. J. (1998): Internet addiction on campus: The vulnerability of college students. *Cyberpsychology and Behaviour*. 1(1) 11-17.
- Kittinger, R. – Correia, C.J. – Irons J.G. (2012): Relationship between Facebook use and problematic Internet use among college students. *Abstract*. *Cyberpsychology*

- Behaviour and Social Networking 2012/6. 324-7.
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22703039> (utolsó letöltés: 2013. 03. 24.)
- Koronczai Beatrix - Demetrovics Zsolt - Kun Bernadette (2010): Internetfüggőség és problémás internethasználat. In: Az addiktológia alapjai IV. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó. 253-283.
- Kuss, Daria J – Griffiths, Mark D. – Binder, Jens F. (2013b): Internet addiction in students: Prevalence and risk factors. *Computers in Human Behavior*, 29 (2013) 959-966.
- Kuss, Daria J. – van Rooij, Antonius J. – Shorter, Gillian W. – Griffiths, Mark D. – van de Mheen, D. (2013a): Internet addiction in adolescents: Prevalence and risk factors. *Computers in Human Behavior*, 29 (2013) 1987-1996.
- Mai, Yujiao – Hu, Jianping – Yan, Zheng – Zhen, Shuangju – Wang, Shujun – Zhang, Wei (2012): Structure and function of maladaptive cognitions in Pathological Internet Use among Chinese adolescents. *Computers in Human Behavior*, 28 (2012) 2376-2386.
- Morahan-Martin, Janet – Schumacher, Phyllis (2000): Incidence and correlates of pathological Internet use among college students. *Computers in Human Behavior*, 16 (2000) 13-29.
- Ok, H. (2011): New media practices in Korea. *International Journal of Communication*. 5. 320-348.
- Pikó Bettina (2005): Középiskolás fiatalok szabadidő-struktúrája, értékattitűdjei és egészségmagatartása. *Szociológiai Szemle*. 2005/2. 88-99. *Statisztikai Tükör* (2012): V/96. <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/tav/tav21209.pdf> (utolsó letöltés: 2013. 01. 09.)
- Wallace, Patricia (2006): *Az internet pszichológiája*. Budapest, Osiris Könyvtár
- Xu J. – Shen LX. – Yan CH. – Hu H. – Yang F. – Wang L. – Kotha SR. – Zhang LN. – Liao XP. – Zhang J. – Ouyang FX. – Zhang JS. – Shen XM. (2012): Personal characteristics related to the risk of adolescent internet addiction: a survey in Shanghai, China. Abstract. *BMC Public Health*. 2012. 12. 22. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/23259906> (utolsó letöltés: 2013. 02. 25.)
- Yellowlees, Peter M. – Marks, Shayna (2007): Problematic Internet use or Internet addiction? *Computers in Human Behavior*, 23 (2007) 1447–1453.
- Young, Kimberly S. (1996): Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyberpsychology and Behaviour*. 1 (3) 237-244.